

чені різноманітним аспектам функціонування місцевих державних адміністрацій, можна поділити їх на декілька груп: перша група досліджень стосується загальнотеоретичних проблем функціонування місцевих державних адміністрацій; друга група досліджень розглядає питання організаційного та правового регулювання діяльності місцевих державних адміністрацій; третя група досліджень присвячена питанням реалізації повноважень місцевими державними адміністраціями в різних сферах публічного адміністрування.

Разом з тим, аналіз основних положень наукових праць щодо діяльності місцевих державних адміністрацій дає можливість зробити висновок про те, що нині в наукових працях не приділена достатня увага окремим аспектам діяльності цих органів, а саме: щодо визначення адміністративно-правового статусу місцевих державних адміністрацій і Ради Міністрів Автономної Республіки Крим; щодо порядку реалізації повноважень у сфері попередження та ліквідації негативних наслідків надзвичайних ситуацій різної генези. Зазначимо, що відповідно до Законів України "Про місцеві державні адміністрації" на ці органи покладено значний обсяг повноважень щодо надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам; щодо порядку реалізації окремих повноважень, наприклад, у сфері охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, у сфері зовнішньоекономічної діяльності, дослідження реалізації яких є необхідними й важливими на сучасному етапі розвитку держави.

Література

1. Давтян С.Г. Механізми взаємодії місцевих державних адміністрацій та територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади: дис... канд. наук з держ. управ.: 25.00.02 / Давтян Степан Гургенович. - О., 2008. - 263 с.

2. Воробей Р.Б. Формування та становлення системи місцевих органів державної влади та управління в Україні у другій половині XIX - на початку XX століття (на прикладі Чернігівської губернії): дис... канд. наук з держ. управ.: 25.00.01 / Воробей Раїса Борисівна. - К., 2008. - 232 с.

3. Серант А.Й. Зв'язки з громадськістю в системі місцевих органів влади (державно-управлінський аспект): дис... канд. наук з держ. управ.: 25.00.01 / Серант Андрій Йосипович. - Львів, 2006. - 237 с.

4. Гаман Т.В. Вдосконалення організаційно-правового механізму інформаційної діяльності місцевих державних адміністрацій: дис... канд. наук з держ. управ.: 25.00.02 / Гаман Тетяна Василівна. - Львів, 2006. - 231 с.

5. Соловійова О.М. Організаційно-правові засади формування та діяльності відділів та управлінь місцевої державної адміністрації: автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / О.М. Соловійова. - Х., 2004. - 19 с.

6. Торохтій Ю.З. Правові засади взаємодії місцевих державних адміністрацій та місцевого самоврядування в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 / Ю.З. Торохтій. - Х., 2005. - 19 с.

7. Глуценко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Ю.М. Глуценко. - К., 2011. - 22 с.

8. Бодунов Є.Р. Публічне адміністрування іноземного інвестування в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Є.Р. Бодунов. - К., 2013. - 19 с.

Погиба П.П.

Здобувач кафедри адміністративного права Київського національного університету імені

Тараса Шевченка

Надійшла до редакції: 29. 12. 2012

УДК 342.9

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Рибалка Н. О.

В умовах реформування кримінальної юстиції в Україні набуває великого значення питання визначення місця та ролі прокуратури в системі органів державної влади України. Це питання завжди було предметом дискусій як серед науковців, практиків, так і серед законодавців. В одних країнах прокуратура відноситься до органів виконавчої влади, в інших - до судової, а в окремих є самостійним інститутом державної влади.

З метою вироблення інноваційних шляхів управління органами прокуратури в Україні, в умовах реформування кримінальної юстиції, пропонуємо здійснити порівняльний аналіз принципів організації діяльності та управління органами прокуратури в зарубіжних країнах. Адже існує багато варіантів організації управління й діяльності органів прокуратури різних правоохоронних систем, аналіз яких допоможе виробити інноваційні та організаційно-правові заходи щодо удосконалення механізму організації й управління діяльності прокуратури в Україні. Пошук можливих напрямів таких змін і є метою цієї статті.

Безумовно, що уваги заслуговує досвід провідних західних країн (США, Бразилія) і країн Західної Європи (Франція, Німеччина, Швейцарія, Данія, Угорщина,

Польща), де інститут прокуратури відіграє важливу роль у формуванні державної політики в протидії злочинності і є вагомим важелем у системі кримінального судочинства. Разом з тим, чималий інтерес викликає й досвід окремих держав пострадянського простору (Грузія, Литва, Латвія, Естонія), в яких також відбуваються процеси реформування кримінальної юстиції та питання місця й ролі прокуратури в системі органів державної влади, так само як і в Україні, є вельми актуальним.

Для початку пропонуємо розглянути місце й роль прокуратури в Сполучених Штатах Америки. У США міністр юстиції (Генеральний атторней) є одночасно Генеральним прокурором. Генеральний атторней США очолює Міністерство юстиції. Попереднє розслідування проводиться федеральними атторнеями, які здійснюють свої повноваження у відповідних судових округах, або генеральними атторнеями штату. Головна функція атторнеїв полягає в підтриманні державного обвинувачення в суді [1, 245].

Федералізм США зумовив існування трьох самостійних ланок прокуратури: федеральної, штатної та місцевої. Кожна ланка має свої особливості в організа-

© Н.О. Рибалка, 2013

ції, комплектуванні й компетенції та діє в межах своєї територіальної й предметної юрисдикції. Штат вправі на основі власної конституції або відповідного законодавства встановлювати організацію й визначати обсяг повноважень прокуратури в штаті, а федеральна служба функціонує на основі законів, прийнятих Конгресом США. Ні Генеральний прокурор США, ні підпорядковані йому органи не вповноважені керувати прокуратурами в штатах. Також у кожному судовому окрузі (на які для цілей відправлення правосуддя по справах федеральної підсудності розділена територія США) є відомство федерального прокурора США по цьому округу. Прокурори відомства виконують основний обсяг роботи по здійсненню кримінального переслідування в справах федеральної юрисдикції, спрямовують діяльність федеральних слідчих у своїх округах. Відомства федеральних окружних прокурорів підпорядковані (через Міністерство юстиції) Генеральному прокуророві США [2].

Отже, у Сполучених Штатах Америки прокуратура діє як підінститут в системі органів юстиції, що забезпечує єдність виконавчої влади, яка виконує водночас і контролюючі функції (нагляд за дотриманням досудового слідства, підтримка державного обвинувачення тощо).

У Бразилії прокурори створюють корпус самостійних магістратів, що працюють як на федеральному рівні, так і на рівні штатів. Федеральні прокурори поділяються на три ранги: *procuradores da República* (федеральні прокурори), *procuradores regionais da República* (прокурори, які виступають у федеральних апеляційних судах), *subprocuradores gerais da República* (прокурори, які виступають у вищих федеральних судах), відповідно до юрисдикції судів, в яких вони виступають. Генеральний прокурор Республіки (порт. *Procurador Geral da República*) очолює федеральну прокуратуру й представляє обвинувачення по судових справах у Вищому федеральному суді (*Supremo Tribunal Federal (STF)*), суді вищої інстанції Бразилії, у функції якого входить судовий нагляд і винесення вироків по кримінальних злочинах, що скоєні федеральними законодавцями, урядовцями й Президентом Бразилії. На рівні окремих штатів прокурори поділяються на заступників прокурорів штату (*promotores de Justiça substitutos*), прокурорів штату (*promotores de Justiça*) і прокурорів, які виступають в апеляційному суді штату (*procuradores de Justiça*). Військові прокурори, категорії яких, хоча й пов'язані з федеральними прокурорами, виділяються в порядку, аналогічному прокурорам штату.

У Бразилії основним завданням прокурорів є сприяння зміцненню правосуддя, що означає, що вони зобов'язані не тільки здійснювати кримінальне переслідування в кримінальних справах, але й, якщо в ході судового процесу вони переконаються в невинності відповідача, звертатися до судді з проханням про його виправдання. За прокуратурою завжди залишається останнє слово щодо пред'явлення або неперед'явлення обвинувачення у вчиненні злочину, за винятком кількох окремих випадків, коли законодавство Бразилії допускає приватне звинувачення. У таких випадках прокурор офіційно виступає в ролі гаранта забезпечення законності (*custos legis*), забезпечуючи здійснення правосуддя. Незважаючи на наявність у прокурорів відповідних повноважень, вони ведуть слідство тільки по резонансних кримінальних справах, зазвичай пов'язаних з правопорушеннями, скоєними поліцією або державними посадовими особами. Також прокуратура відповідає за нагляд над роботою поліції та винесення поліції приписів про вжиття заходів,

які звинувачення вважає необхідними для завершення слідства. Повноваження окремих прокурорів на розслідування кримінальних справ, як і раніше, суперечливі і, незважаючи на їх потужну підтримку з боку суддів, прокурорів і населення, оскаржуються в конституційному суді Бразилії, STF [3].

У Франції прокуратура діє в системі судової влади. Зокрема, Конституція Франції містить згадку про роль прокуратури саме в якості допоміжної структури в судовій системі [4]. Генеральний прокурор Франції діє при Касаційному Суді Франції. Водночас прокуратура Франції являє собою централізовану систему державних органів, яка знаходиться під керівництвом міністра юстиції Франції. Так, при кожному суді «великої інстанції» існує прокуратура, очолювана прокурором республіки, якому допомагає один або кілька співробітників, які також є посадовими особами прокуратури. У великих судах прокурору республіки допомагають один або декілька заступників. Прокурор республіки несе відповідальність за здійснення прокурорського нагляду у відповідному суді. Прокуратура при кожному апеляційному суді (у Франції їх налічується 33) називається генеральною прокуратурою. Її очолює високопосадовець у судовій ієрархії, посадова особа в ранзі генерального прокурора й помічники генерального прокурора. У великих судах є також перший заступник і перший помічник генерального прокурора. Останній є головою прокуратури при апеляційному суді. Він також очолює прокурорський нагляд на території судового округу цього ж суду. Отже, він є вищим начальником усіх прокурорів республіки і їх співробітників у судах «великої інстанції», розташованих у територіальному окрузі цього суду [5].

Також існує генеральна прокуратура при касаційному суді, очолювана генеральним прокурором при касаційному суді, якому допомагають заступники генерального прокурора. Незважаючи на те, що генеральний прокурор очолює прокуратуру при касаційному суді, у сферу прямого підпорядкування не входять генеральні прокурори при апеляційних судах, які підпорядковуються безпосередньо міністру юстиції [5]. Отже, прокуратура у Франції має двоякий характер, оскільки з одного боку вона перебуває в структурі судової влади, діючи при судах, з другого боку, прокуратура Франції підпорядковується Міністру юстиції, який входить до виконавчої влади. Отже, прокуратура Франції: по-перше, не є самостійною гілкою владою, по-друге, діє при судах, сприяючи здійсненню правосуддя, по-третє, частина контрольних повноважень щодо прокуратури надається Міністру юстиції.

У Німеччині органи прокуратури функціонують при загальних судах усіх рівнів. До складу Верховного Федерального Суду входить Генеральний федеральний прокурор і підпорядковані йому федеральні прокурори. Генеральний федеральний прокурор призначається на посаду Президентом Німеччини за згодою Бундестагу. Генеральний федеральний прокурор виконує свої повноваження під загальним керівництвом Міністра юстиції Німеччини. Також при вищих судах земель, судах земель і окружних судах діють прокурори, які підпорядковані міністру юстиції кожної із земель. Повноваження цих прокурорів є досить обмеженими, зокрема, вони мають право виступати тільки в окружних судах і в деяких випадках беруть участь у розгляді цивільних справ [1, 240-241].

Отже, прокуратура в Німеччині є виконавчою владою й відноситься до звичайних адміністративних відомств, а це відомство перебуває в системі юстиції. Прокурори є

державними чиновниками, головне їхнє завдання - здійснення кримінального переслідування. До особливостей німецької прокуратури можна віднести: прокуратурою проводяться слідчі дії; при проведенні розслідування прокуратура спирається на поліцію; прокурор не може відкликати обвинувальний акт, якщо суд прийняв справу до свого провадження; порушують позови в цивільних справах про визнання шлюбу недійсним, про визнання особи недієздатною, щодо встановлення факту смерті особи, яка була оголошена безвісно відсутньою; існують 114 судів земель, і при кожному з них є своя прокуратура, є генеральна прокуратура, яка підпорядковується міністерству юстиції землі [6].

У Швейцарії прокуратура є частиною судової системи. Будучи включеною в систему судової влади, прокуратура виконує свої завдання по захисту законності, прав громадян і охоронюваного законом публічного інтересу згідно з принципом законності й неупередженості та діє при судах. Діяльність, віднесена законодавством кантону до компетенції прокуратури, здійснюється генеральним прокурором, прокурорами та їх заступниками. Генеральний прокурор керує діяльністю прокуратури й розподіляє обов'язки між прокурорами та їх заступниками. Посадові особи прокуратури ведуть слідство й підтримують обвинувачення в судах кримінальної юрисдикції. Генеральний прокурор відповідно до положень кримінально-процесуального кодексу кантону в порядку нагляду здійснює контроль за дотриманням законодавства й громадського порядку. Справи про злочини, розслідувані прокуратурою, передаються до відповідного суду залежно від характеру злочинів. Генеральний прокурор може брати участь у засіданнях Суду правосуддя або Суду першої інстанції всякий раз, коли вважатиме це необхідним у громадських інтересах або в справах, пов'язаних зі зміною цивільного стану осіб, передусім неповнолітніх. Він може брати участь у всіх справах, пов'язаних з позбавленням прав, безвісно відсутніх, а також у провадженні по оскарженню відмови в розгляді справи у зв'язку з його непідсудністю цьому суду, у провадженні по перевірці достовірності документів, тлумаченні й перегляду судових рішень, а також в інших справах, участь в яких входить до компетенції генерального прокурора відповідно до закону. Однак генеральний прокурор не вправі оскаржити в апеляційному порядку справи, в яких він брав участь. Посадові особи Прокуратури зобов'язані здійснювати контроль за виконанням судових рішень. У цих цілях Прокуратура може безпосередньо залучати осіб, уповноважених застосовувати примусові заходи (армія, поліція) [2].

У Данії прокуратура входить у систему Міністерства юстиції. Керівництво прокуратурою здійснює генеральний прокурор. Його заступник і сім місцевих прокурорів за його призначенням підтримують обвинувачення у Верховному суді та в судах південних і східних земель. У судах нижчої інстанції в якості представників обвинувачення, а також представників держави в цивільних справах виступають «поліцмейстери» - начальники поліцейських дільниць, які підпорядковані Міністерству юстиції (загальна кількість близько 75 осіб), або адвокати, за пропозицією одного з місцевих прокурорів. Розслідування кримінальних справ здійснюється поліцією, а не прокуратурою, яка лише наглядає за розслідуванням. Отже, прокуратура в Данії підпорядкована міністру юстиції, основним напрямком якої є підтримання державного обвинувачення в кримінальному

судочинстві. До особливостей прокуратури Данії можна віднести: міністр юстиції призначає прокурорів, суддів відповідно до їх кваліфікації; функції прокурорської служби регламентуються Законом про відправлення правосуддя; міністр юстиції фінансує підпорядковані йому прокуратури; державний обвинувач - головний констебль (прокурор нижчого рівня), окружний прокурор, директор департаменту державного обвинувачення; у діяльність прокуратури не входить нагляд за управлінськими й владними структурами [6].

У Польщі прокуратура також підпорядкована міністру юстиції, який виконує функції Генерального прокурора. З входженням прокуратури в систему виконавчої влади вона автоматично втратила контрольні функції стосовно органів управління. В іншій ситуації така реформація повністю позбавила б органи прокуратури права здійснення - так званої загальнонаглядової функції. Однак цього не сталося, бо в Польщі діє спеціальне адміністративне провадження, відповідно до якого будь-який суб'єкт може вимагати скасування або зміни незаконного управлінського рішення. Згідно з кодексом адміністративного провадження прокурор може як порушувати адміністративне провадження, так і брати участь у ньому на будь-якій стадії, а також звертатися зі скаргами в головний адміністративний суд. Інакше кажучи, прокуратура Польщі втратила повноваження в галузі здійснення перевірок виконання законів, але зберегла право стежити за законністю актів у формі участі в адміністративному провадженні. З метою здійснення цього права прокурор може вимагати надання актів і документів, відбирати письмові пояснення, допитувати свідків, звертатися до фахівців, а також проводити огляди [7]. Отже, прокуратура Польщі окрім функцій у кримінальному процесі (нагляд за попереднім розслідуванням, підтримка державного обвинувачення в суді) виконує функції щодо забезпечення законності (тобто володіє певними, проте, обмеженими повноваженнями у сфері загального нагляду).

Прокуратура Угорщини є досить подібною до прокуратури України. Зокрема, відповідно до ст. 51 Конституції Угорщини прокуратура забезпечує охорону прав громадян, підтримує (охороняє) конституційний устрій [4]. Щодо повноважень у кримінальному процесі прокуратура Угорщини також, як і прокуратура України, проводить розслідування, підтримує державне обвинувачення в суді та здійснює нагляд за законністю карних заходів. На прокуратуру Угорщини також покладаються обов'язки щодо забезпечення дотримання законності органами державної влади, неурядовими організаціями й громадянами, що, у свою чергу, є досить подібним до загального нагляду, який застосовується прокуратурою в Україні.

Прокуратура Грузії є установою судової влади, яка здійснює кримінальне переслідування, нагляд за дізнанням і виконанням покарань, а також підтримує державне обвинувачення (ст. 91 Конституції Грузії [8]). Прокуратура Грузії - єдина централізована система. Генерального прокурора призначає Парламент строком на 5 років. Повноваження, організація та порядок діяльності прокуратури регулюються законом Грузії «Про прокуратуру». Конституція Грузії дуже чітко визначила призначення прокуратури - участь у кримінальній юстиції (порушення кримінальної справи, нагляд за розслідуванням, підтримка державного обвинувачення в суді та нагляд за виконанням покарань). Хоча, як і в більшості пострадянських країн, прокуратура Грузії виділена в окрему

Проблеми становлення правової демократичної держави

контрольно-наглядову гілку влади, за своїми функціями вона наближається до європейських стандартів.

В Естонії організація й діяльність прокуратури регулюється Законом «Про прокуратуру» [9]. Цей Закон визначає наступні завдання прокуратури: нагляд за дотриманням законності під час нарад суду з адвокатами сторін при розгляді кримінальних справ; репрезентація державного звинувачення в судах усіх інстанцій; нагляд за виконанням вироків, пов'язаних з позбавленням волі, і нагляд за дотриманням законності під час виконання примусових дій медичного й виправного характеру; нагляд за дотриманням поліцією законності під час виконання нею своїх функцій. До складу системи органів прокуратури входять Державна прокуратура, окружні та міські прокуратури. Спеціальні прокуратури створюються відповідно до закону. На чолі системи органів Прокуратури стоїть державний прокурор. У керівництві органами Прокуратури державний прокурор має ті ж права й обов'язки, що й керівник будь-якої державної установи, з урахуванням особливостей, що випливають із законів про кримінальне судочинство. Державна прокуратура виконує прокурорські обов'язки на всій території, що підпадає під сферу компетенції республіканської, окружних та міських прокуратур і перебуває під юрисдикцією відповідних судів. Державне звинувачення в кримінальних судах репрезентують прокурори Державної прокуратури. Спеціальна прокуратура виконує свої обов'язки згідно з наданими їй повноваженнями на всій території республіки.

Структура й порядок діяльності прокуратури Литви визначені Законом «Про прокуратуру» [10]. До складу системи прокуратури входять: Генеральна прокуратура, яка діє при Верховному Суді, регіональні прокуратури, які діють при окружних судах, і місцеві прокуратури, які діють при місцевих судах. Прокурори підтримують державне обвинувачення в кримінальних справах, контролюють діяльність органів дізнання, здійснюють кримінальне переслідування.

У Латвії організація й діяльність прокуратури регулюється Законом «Про прокуратуру» [11]. Відповідно до цього закону прокуратура є органом судової влади, який самостійно здійснює нагляд за дотриманням законності в межах встановленої компетенції. Прокуратура являє собою єдину, централізовану систему, яку очолює Генеральний прокурор. До складу цієї системи входять Генеральна прокуратура, прокуратури судових округів, прокуратури районів і спеціалізовані прокуратури. Генерального прокурора за представленням Голови Верховного Суду затверджує на посаді Сейм (законодавча влада) строком на 7 років. Прокурорів призначає на посади Генеральний прокурор Латвії. Таким чином, у Латвії прокуратура діє в системі судової влади, сприяючи здійсненню правосуддя в кримінальних справах. Окрім того, прокуратура також наділена певними повноваженнями щодо нагляду за дотриманням законності.

Отже, як бачимо, прокуратури Прибалтійських країн поступово переходять на західноєвропейську модель прокуратури - прокуратура діє при судах і наділяється повноваженнями саме в кримінальному процесі (нагляд за органами досудового слідства, підтримка державного обвинувачення в суді тощо). Водночас за прокуратурою залишаються також певні повноваження щодо здійснення загального нагляду, що характерно практично для всіх пострадянських країн.

Можна підсумувати, що прокуратура, як орган кримінальної юстиції, функціонує у всіх державах. Функція

державного обвинувачення в суді в рамках кримінального судочинства є основною функцією прокуратури. Однак у багатьох країнах повноваження прокуратури щодо порушення кримінальної справи, нагляду за розслідуванням, наглядом за виконанням покарань тощо різняться. В окремих країнах (Угорщина, Естонія, Латвія, Литва, Румунія, Грузія), як і в Україні, прокуратура наділяється також функцією нагляду за дотриманням законів, що також проявляється по-різному, залежно від обсягу повноважень прокуратури.

У багатьох європейських країнах (Німеччина, Франція, Швейцарія, Данія, Польща) прокуратура не є самостійною гілкою влади, а пов'язана з функціонуванням судової системи, водночас підпорядковуючись міністерству юстиції.

В окремих країнах (США, Бразилія) прокуратура виділена в самостійну гілку влади, на яку покладаються значні контрольно-наглядові функції, а участь у кримінальній юстиції є одним з напрямків діяльності прокуратури. Разом з тим, варто відзначити, що одним з найважливіших напрямків діяльності прокуратури розглянутих держав є здійснення нагляду за дотриманням законності органами державної влади, дотриманням прав і свобод громадян, громадського порядку тощо.

Отже, досвід зарубіжних країн показує, що особливістю організації органів прокуратури багатьох зарубіжних країн є те, що прокуратура функціонально підпорядкована Міністерству юстиції, але при цьому організаційно належить до судової влади - у сфері компетенції певного суду загальної юстиції свою діяльність здійснює відповідний орган прокуратури. Така система є дієвою та ефективною й може розглядатися як позитивний досвід, що може бути прийнятний і для вітчизняної побудови системи правоохоронних органів України, до яких належить і прокуратура України.

Література

1. Яцків Т.Г. Світовий досвід діяльності прокуратури / Т.Г. Яцків // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Вдосконалення діяльності прокуратури - шлях до реформування кримінальної юстиції» (м. Львів, 28 травня 2010 року). - 2010. - С. 239-249.
2. Раевский П.А. Организация правоохранительной системы в некоторых федеративных странах мира / П.А. Раевский, С.А. Пархоменко // Информационно-справочные материалы [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://komitetgi.ru/upload/iblock/538/538b9dcf40e5ca849375fa5f15da10d26.pdf>.
3. Прокуратура Бразилии [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Прокурор>.
4. Дубровин В.Н. Конституции зарубежных стран / В.Н. Дубровин. - М.: ООО Издательство «Юрлитинформ», 2003. - 448 с.
5. Правоохранительная система Франции [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://globatur.ru/pravookhranitel'naya-sistema-frantsii.html>.
6. Ахетова А.С. Организация и деятельность прокуратуры на примере зарубежных стран (Дании, Германии, Франции, США) / А.С. Ахетова [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://be5.biz/pravo/paos/55.htm>.
7. Мухамеджанов Э. Прокуратура Польши / Э. Мухамеджанов [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1236169#_ftn2.
8. Конституция Грузии: конституции государств (стран) мира [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/archives/130/2>.

9. О прокуратуре: Закон Эстонской Республики от 22 апреля 1998 года (RT I, 1998, 41/42, 625) [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://pdp.org.ua/legislation/bills-foreign/>.

10. О прокуратуре: Закон Литовской Республики от 13 октября 1994 года [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://law.vl.ru/history/showhist.php?his_range=2&his_id=63.

11. О прокуратуре: Закон Латвийской Республики от 19

мая 1994 года [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.pravo.lv/likumi/56_zopr.html.

Рибалка Н. О.
здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ
Надійшла до редакції: 08. 12. 2012

УДК 351.74:341.232

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Рудой К. М.

Пошук оптимальних форм взаємодії та координації завжди був предметом уваги науковців і практиків. Цією проблематикою переймалися Ю.П. Битяк, О.М. Бандурка, Д.Г. Заброта, Д.П. Калаянов, С.В. Ківалов, В.Б. Ястребов, М.К. Якимчук, В.І. Шинд, Є.М. Попович, М.В. Руденко, В.П. Рябцев, С.В. Слинко, В.Л. Синчук, В.М. Тertiшник, П.М. Каркач, М.В. Косюта, Т.В. Корнякова, О.Г. Кальман, Є.М. Моїсеєв, М.І. Мичко, І.М. Гуткін, Ю.М. Грошевий, І.П. Голосніченко, В.В. Долежан, Л.М. Давиденко, В.Д. Войцишен та інші. Пильну увагу цій проблемі приділяє Генеральна прокуратура України, про що свідчить низка нормативно-правових актів з цього питання, спрямованих на удосконалення практики координаційної діяльності.

У наказі Генерального прокурора України № 1/1гн “Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції” наголошується, що координація діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції є одним з головних пріоритетів у роботі прокурорів усіх рівнів [4]. Організувати зазначену роботу пропонується з урахуванням Положення про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності й корупції та унормованих ним форм.

Зважаючи на викладене, перш ніж перейти до характеристики окремих форм взаємодії й координації, необхідно з’ясувати сутність дефініції “форма”.

При визначенні поняття “форма” потрібно виходити з філософського розуміння форми, як зв’язку способу взаємодії частин і елементів предмету та явища [1, 382]. Це дозволяє розглядати форми взаємодії й координації, як спосіб організації й здійснення правоохоронними органами спільної діяльності з вирішення покладених на них завдань.

Конкретні форми координації та механізм їх реалізації розкриваються як у названому вище, так і в інших наказах Генерального прокурора України, передусім від 26 грудня 2011 р. № 1гн “Про організацію роботи і управління в органах прокуратури України”; від 19 грудня 2012 р. № 4гн “Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні”, а також від 11 лютого 2013 р. № 8гн “Про організацію роботи органів прокуратури України в галузі міжнародно-правового співробітництва” [3].

При цьому певні особливості має координація та її форми в прокуратурах міст і районів у містах з районним поділом, а також у військовій сфері. Ці особливості врегульовано наказом Генерального прокурора

України від 11 липня 2012 р. № 1/2гн “Про особливості організації роботи прокуратур міст з районним поділом” і спільним наказом Генерального прокурора України та Міністра оборони України від 29 серпня 2007 р. № 53/491 “Про координацію діяльності органів військової прокуратури і Військової служби правопорядку в Збройних силах України”.

Відповідно до згаданого Положення від 11 лютого 2013 р. взаємодія та координація здійснюється в таких формах:

- проведення координаційних нарад керівників правоохоронних органів під головуванням відповідного прокурора;
- проведення спільних засідань колегій правоохоронних органів;
- проведення міжвідомчих нарад за участю керівників правоохоронних органів, органів виконавчої влади, місцевого самоврядування й державного нагляду (контролю);
- утворення міжвідомчих груп;
- видання спільних наказів, вказівок, інформаційних листів та інших документів організаційного й методичного характеру;
- обмін інформацією з питань стану злочинності та корупції;
- розробка й здійснення узгоджених заходів з метою виявлення, припинення та попередження кримінальних правопорушень, у тому числі з ознаками корупції, а також усунення причин і умов, що сприяли їх вчиненню;
- організація комплексного вивчення ефективності протидії злочинності й корупції в регіонах, де спостерігаються негативні тенденції цієї діяльності;
- спільні виїзди до регіонів для проведення узгоджених заходів, перевірок і надання допомоги правоохоронним органам на місцях;
- вивчення позитивного досвіду з питань запобігання й протидії злочинності та корупції, впровадження його в практичну діяльність правоохоронних органів;
- розробка пропозицій з питань удосконалення правового регулювання запобігання й протидії злочинності та корупції;
- спільне ініціювання й проведення аналітичних, наукових досліджень у сфері боротьби зі злочинністю та корупцією.

У воєнній сфері для здійснення координації додатково передбачено такі форми, як проведення щомісячних звірок щодо обліку кримінальних правопорушень у Збройних Силах України; попередження, виявлення,